

REPORTÁŽ

Budova ZŠ AMOS
pro Psáry a Dolní
Jirčany. V roce 2020
získala Národní cenu
za architekturu pro
nejšetrnější budovu.

ŠKOLY SE
STAVĚJÍ DLOUHO.

PŘÍLIŠ
DLOUHO

PRŮTAHY, ZMATKY
A NESMYSLNÉ POŽADAVKY.
OBCE PŘI STAVĚNÍ ŠKOL VOLAJÍ
O VĚTŠÍ POMOC OD STÁTU,
PODLE MINISTRA JE TO
ALE JEJICH ODPOVĚDNOST.
KAPACITY ŠKOL JSOU TAK
NEKONČÍCÍ PROBLÉM.
A NE JEDINÝ

TEXT LENKA MATOUŠKOVÁ FOTO ZBYNĚK PECÁK

Při posledních zápisech do základních škol a přijímacích zkouškách na střední školy čelila řada z nich přetlaku demograficky silných ročníků dětí. A za půl roku odstartuje vše nanovo. Na střední školy by se už mělo hlásit elektronicky, což má zrychlit a zpřehlednit systém, základní školy jsou připraveny opět zvýšit počty dětí ve třídách. Velký boom teď v Česku zažívá i školská výstavba. **POSTAVIT NOVOU ŠKOLU ALE TRVÁ I DEVĚT DESET LET** a řada obcí si stěžuje, že na komplikovaný proces samy nestačí. Kdy bude kapacit dost? A proč nemají malé školy podle ministra budoucnost? To se pokusil *Reflex* zjistit. ➔

FOTO ČTK / ŠULOVÁ KATEŘINA

Středočeské Lety byly ještě před dvaceti lety malou obcí do tisíce obyvatel. Postupně se ale rozrostly a s novými obyvateli přibýlo i školáků. Vlastní školu obec neměla, a děti tak roky chodily do těch v okolí. Najít místo jinde ale bylo stále obtížnější, a tak se Lety rozhodly pro stavbu vlastní, zcela nové budovy. „Máme přes 300 dětí ve věku

od tří do patnácti let. A právě na takový počet – 330 dětí – je stavěna i naše nová škola. Než byla hotová, tak děti chodily nějaký čas do sousedních Dobřichovic. Potom jsme měli chvíli uzavřenou spádovost se školou ve Všehoněch, ale ani tam nebyli časem kapacitně schopni naše děti přijímat. Takže jsme v roce 2016 začali řešit stavbu vlastní školy,“ rekapituluje starostka Let Barbora Tesařová.

TŘI ŠKOLY, TŘI RŮZNÉ PŘÍBĚHY

Potom se rozběhl v Letech stavební a dotační kolotoč. Mezitím děti chodily do školy opět do Dobřichovic, kde museli ovšem právě kvůli náporu letovských otevřít rovnou tři třídy po 30 dětech. Po šesti letech práce se nová škola v Letech vloni v září otevřela prvním žákům. Zatím ale jen pro první stupeň. Přístavba druhého se teprve plánuje. Dosud stála 54 miliónů.

Třicet miliónů dostala obec z dotací ministerstva financí a Středočeského kraje a zbytek zaplatila sama. „Teď nám ještě chybí tělocvična, děti chodí do sokolovny. Takže stále kontinuálně stavíme školu. Podali jsme žádost o stavební povolení na stavbu druhého stupně a budeme chtít žádat o dva dotační tituly. Podle informací z ministerstva školství budeme muset udělat svazkovou školu. Uděláme to tak, že do svazku spojí-

Starostové svazku obcí LOŠBATES na pozemku, kde má stát budoucí svazková škola. Její stavbu řeší od roku 2017. Začít by měla příští rok v březnu.

me naši a všensorskou školu a o přístavby k oběma školám budeme žádat společně. Jestli to teda takto můžeme řešit, to se teprve dozvím. Náš hodně optimistický termín je otevírat v září 2026, to znamená začít stavět na jaře 2025," říká starostka Letů.

Škola byla stavěna jako malá, komunitní s jednou třídou v ročníku. Už teď je o ni ale velký zájem a i Lety začínají narážet na takzvanou zápisovou turistiku. „Předpo-

klad byl, že bude nějakých 24 dětí pro první třídu, a najednou těsně před zápisem jsem dostala z úřadu hlášení: máme tady 33 spádových dětí, tak jsme otevřeli dvě třídy, abychom děti nemuseli losovat," říká ředitelka ZŠ Lety Romana Šindlářová.

To chystaná škola v Louňovicích na východ od Prahy na první výkop teprve čeká. Tady má vzniknout velká svazková škola pro děti ze čtyř vesnic, které teď základní

Mikuláš Bek (STAN), ministr školství, mládeže a tělovýchovy

školu nemají - Louňovic, Stíhlic, Svojetic a Tahovce (svazek Lošbates). „Máme problém i se školkami a do školy má jít pro příští školní rok z našich obcí 64 dětí," říká starosta Louňovic Josef Řehák. Většina dětí teď chodí do školy ve zhruba 20 kilometrů vzdálené Stříbrné Skalici. „Je to problém všech tady kolem Prahy. Obce se rychle rozrůstají a dětí přibývá," popisuje starosta Stíhlic Josef Kučák. „Ta potřeba školy má ještě jeden zásadní rozměr. Tady jezdily děti do Mukařova, část dětí chodila i do Říčana, část si rodiče vozí do Prahy a ty děti se mezi sebou prakticky neznají. Venkov tím zemře, pokud děti nebudou spolu růst. Bude to obyčejná noclehárna, kdy odpoledne přijedou, zavřou se za plotem a vesnice přestane žít. Nebude žádný komunitní život," sdílí své obavy starostka Tehovce Eva Poliačiková Šmoldasová. „I proto jsme šli touto cestou. Jsme blízko u sebe, děti to mají z jedné vesnice do druhé kousek," popisuje starosta Louňovic Řehák.

Nová škola skoro za miliardu na velkém pozemku v Louňovicích je budována pro 540 dětí, tedy dvě třídy v ročníku. Obce peníze skládají také hned z několika dotací. Na pozemku v blízkosti lesa chtějí vybudovat areál podobný vysokoleškoleškolskému kampusu, aby místo žilo i po skončení vyučování. Podle plánu by se mělo v březnu příštího roku začít stavět a v září 2025 otevřít. Což je ale osm let od založení svazku. „Ve Skalici vždy dělali pro nás jednu novou třídu, ale kapacita se vyčerpala. Teď s nimi jednáme, aby nám vzali děti ještě jeden rok. To už budeme potřebovat dvě třídy," říká starosta Louňovic Řehák.

Do třetice jsme se vydali do Prahy. V městské části Šeberov škola je, staví se ale nová, větší. Má mít 27 kmenových tříd a velké venkov-

ní sportoviště. Tady ji platí pražský magistrát. „My novou školu plánujeme už od roku 2011! V roce 2006 jsme si nechali udělat demografickou studii a zjistili jsme, že nápor dětí přijde, a chtěli jsme na to být připraveni. Kvůli další plánované výstavbě v městské části ale už teď víme, že ani ona dostatečnou kapacitu mít nebude a že do pěti let potřebujeme přistavit třetí pavilón. Už třetí rok nafukujeme naši dosavadní prvostupňovou malou školu, zřídili jsme v Hrnčířích detašované pracoviště a do existující budovy jsme ve všech družinách a různých volných prostorách zřídili další třídy. Je to velmi nekomfortní, stresující, protože v těch původních prostorách, kde bylo

UŽ TŘETÍ ROK NAFUKUJEME NAŠI PRVOSTUPŇOVOU ŠKOLU. KDE BYLO 100 DĚTÍ, MÁME DNES 150. JE TO STRESUJÍCÍ.

100 dětí, dneska máme 150 dětí," popisuje starostka městské části Praha-Šeberov Petra Venturová. „Školu bychom chtěli otevřít v září roku 2024, ale bez spolupráce s Prahou to nepůjde. Potřebujeme podporu a finance zejména od příslušných radních Kovářika a Klecandy, kteří mají školství a finance na starost. Kdybychom v tom termínu neotevřeli, tak máme záložní variantu, detašované pracoviště pro šestou třídu na Praze 11, aby

Starostka Let Barbora Tesařová. Školu pro první stupeň budovala obec šest let. Teď čeká na povolení pro stavbu druhého.

nám neodcházeli nyníjší pátáci," dodává.

I když každý staví z jiných peněz, školy jiného typu, v jednom se starostové shodují – vše trvá příliš dlouho, stát by měl pomáhat víc a zjednodušit systém.

PRŮTAHY I NESMYSLNÉ POŽADAVKY

A na co konkrétně si obce stěžují? Například podle dotazníkového šetření zmiňovaného svazku Lošbates mezi dvacítkou obcí, které stavěly nebo stavějí školy, vidí zřizovatelé největší překážky v nepředvídatelnosti a v roztržitosti dotací. Vadí jim přísné hygienické a protipožární požadavky i to, že zejména menším ministerstvo víc nepomůže, například terénním týmem odborníků. To vše podle nich stavbu protahuje, a budování nové školy tak v některých případech trvalo i devět let, někde i přes deset. „Velké překážky vidím i na straně hygienického nařízení od státu. Je to velmi striktně dané a některé věci jsou v tom provozu nesmyslné a nereálné," říká starostka Prahý-Šeberova Petra Venturová.

„Na jedné straně jsou zde obrovské požadavky na přímé osvětlení tříd – tedy veliká okna –, na druhé

straně máme stavět energeticky úsporné stavby, což jsou zcela protichůdné požadavky. Prosklené fasády je potřeba v létě intenzívně chladit, v zimě zase vytápět, dobře izolovaná okna jsou drahá. Budovy pak vyžadují složité technologické vybavení od obnovitelných zdrojů energie po vzduchotechniku s rekuperací. Jestliže stát na školní budovy klade takové požadavky, pak si toho musí být vědom a skutečně výstavbu v této požadované kvalitě obcím subvencovat," říká místostarosta Prahy 7 Petr Zelenka.

Starostové si stěžují i na chybějící standardy toho, jaké školy by se měly stavět. „Pokud je dotační podmínka, že svazková škola má mít 540 žáků, tak tam z toho není nikde zřetelné, jestli to má být jedna velká budova, nebo jestli to mohou být už fungující školy v těch obcích, u kterých by šly peníze na jejich dobudování," popisuje starostka Let Barbora Tesařová. „Strategie 2030 říká, že máme budovat školy pro 21. století, ale nikde není popsáno, jak má taková škola vypadat," dodává starostka Tehovce Šmolodasová. „Nám bylo vytýkáno, že ji máme nadstandardní, že je škola až moc luxusní," dodává zase za Svojetice Martina Vedralová.

CO NA TO STÁT?

Podle ministra školství Mikuláše Beka (STAN) by si ale měly obce a kraje poradit hlavně samy. „Stavební řízení a příprava těch projektů jsou zodpovědností obcí. Navštívil jsem řadu škol, pro mnohé obce vůbec žádnou dotaci nepotřebovala. Nečekala na to, že stát vypíše nějaké dotační schéma. I relativně malé obce si dokázaly poradit s tím, že prostě vybudovaly školu jako pobočku školy z vedlejší obce. Myslím, že to, jak dlouho ty projekty trvají, je zčásti ovlivňováno profesionalitou přípravy," říká ministr.

Zavádění terénních týmů podle něj není reálné, minimálně proto, že by takoví odborníci museli být placeni na úkor jiných pozic. Naopak vstřícné je ministerstvo ve věci hygienických norem – podle Beka teď resort zdravotnictví připravuje změnu hygienické vyhlášky, která by měla stavbu škol usnadnit. V čem ale stát je připraven pomoci, je zjednodušení dotací. Podle ministra by jich mělo ubývat, a naopak přibývat mají veřejné půjčky pro veřejnou sféru. „Předpokládám, že od roku 2025 budeme mít pro zřizovatele škol dlouhodobější program, který bude umožňovat kofinancovat výstavbu

a modernizaci škol jednak z dotace, jednak z nějakého typu úvěrů, které by byly dlouhodobé, třeba na deset, patnáct nebo dvacet let s výhodnějšími úrokovými sazbami, než poskytují komerční banky," říká ministr Bek. Stanovovat standardy škol není podle Beka úlohou ministerstva, ale spíš tématem pro Svazek měst a obcí nebo Sdružení místních samospráv. Celkově by se podle něj mělo ustoupit od výstavby malých škol. „Myslím, že správná cesta není provozovat mnoho malých škol, ale aby se malé školy sdružovaly do větších celků, kde lze lépe celou řadu činností zajistit profesionálně. Jinak se nedá dlouhodobě zajistit ani standard kvality vzdělávání, ani potřebná kvalita podpory, která je dnes úplně jiná, než jsme byli zvyklí před lety. Dnes je školní psycholog základním požadavkem a neumím si představit, jak ho bude zajišťovat malá škola," popisuje Mikuláš Bek.

Ministr ale připustil, že to neznamená, že by nutně muselo jít o jednu velkou budovu. Svazek, jaký plánují v Letech, by tak měl mít zelenou. Velkou školu totiž nechce vedení obce a podle ředitelky ani kantoři či rodiče dětí. I proto neměla tak velký problém sehnat

učitele. „Myslím, že to bylo dáno hlavně tím, že jsme komunikovali, jaká škola u nás bude. Že je to menší komunitní škola. A rodiče vidí, že i státní škola může nabídnout to, co hledají, ten individuální přístup a moderní metody výuky,“ popisuje ředitelka Romana Šindlářová, ředitelka ZŠ Lety.

LETOŠNÍ ZÁPISY A REVOLUCE PŘIJÍMAČEK

Ne všude ale mohou stavět nové školy a ne všude to vlastně potřebují. Zatímco s velkými náporu žáků bojuje hlavně Praha, Brno a jejich okolní obce, například v Moravskoslezském kraji podle mluvčí tento problém nemají a počet žáků devátých tříd, kteří zamíří na střední školy, tu dokonce klesá. Protože v kraji obecně ubývá obyvatel. Tam, kde se čeká velký nápor dětí do škol a nestaví se, zřizovatelé půjdou podobnou cestou jako při letošních zápisech – zvýšením počtu dětí ve třídách. „Ve dvou základních školách museli při posledních zápisech ředitelé kvůli většímu počtu žáků, než je kapacita třídy, přistoupit k losování z přihlášených spádových dětí. A u všech základních i mateřských škol jsou již několik let povolovány výjimky z nejvyššího počtu žáků/děti dle školského zákona,“ popisuje stav Prahy 10 mluvčí Ján Tropp.

A co čekat na středních školách?

Podle demografických předpovědí se bude do roku 2026 do jejich prvních ročníků zapisovat ročně 120 tisíc dětí. Ministr Bek hned po svém nástupu do funkce sliboval, že chaos při posledních přijímacích řízeních se nebude po jeho digitalizaci opakovat. Ta už prošla Poslaneckou sněmovnou a měla by být do jara v praxi. Elektronicky se nově budou podávat až tři přihlášky namísto dvou. „Zásadní je, že uchazeč bude muset předem stanovit prioritu škol. Zatím to bylo

**MALÉ ŠKOLY
BY SE MĚLY
PODLE MINISTRA
SDRUŽOVAT
DO VĚTŠÍCH CELKŮ.
PRO LEPŠÍ ŘÍZENÍ
I KVALITU VÝUKY.**

Starostka MČ Praha-Šeberov Petra Venturová s ředitelem ZŠ Jiřím Lukou

tak, že když byl úspěšný uchazeč přijat na obě školy, tak se teprve potom rozhodoval, na kterou chce nastoupit. Teď si prioritu stanoví předem. Díky tomu se výrazně zkrátí doba čekání pro ty, kteří čekali, jak se rozhodnou uchazeči, kteří na základě výsledků skončili před nimi. Dál se prodlužuje období, kdy se dají dělat školní části přijímacích zkoušek, také jsme rozhodli, že dva pokusy o jednotný test budou v pátek a v pondělí, abychom usnadnili život těm, kteří podávají přihlášku na školy, jež jsou od sebe více vzdáleny,“ popisuje ministr Bek. Obce změnu vesměs vítají, řada z nich by ale uvítala, kdyby přihlášek mohlo být víc.

„Všichni doufáme, že se podaří Cermatu zvládnout připravit technicky funkční a spolehlivý systém přihlašování včas. Digitalizace pomůže zamezit obíhání škol a dlouhým frontám před nimi v druhém kole. Nicméně počet tří přihlášek zřejmě není dostatečný na to, aby zamezil přehnanému taktizování uchazečů, jehož jsme byli svědky u minulých přijímaček. Podstatný bude párovací mechanismus uchazečů ke školám a dalším nutným krokem je také změna podoby přijímacího testu směrem k odstranění nerovnosti ve vzdělávání,“ říká za Prahu 7 místostarostka pro školství Hana Šišková.

Podle ministra Beka nejsou zatím víc než tři přihlášky možné kvůli logistice plánování školních částí přijímacích zkoušek. Změnu v jednotných testech ale plánuje.

DALŠÍ ZMĚNY A NOVÁ ŠKOLSKÁ KRIZE

„Povedeme další debatu o tom, že by se jednotná zkouška v budoucnu mohla skládat opakovaně. Předšunout ji před podávání přihlášek, aby uchazeč na základě svých výsledků mohl odhadovat, kde má šanci uspět. Věděl by, že jeho nejlepší výsledek je třeba 80 bodů. A tím by se mohl lépe rozhodnout, které tři prioritní školy si vybere. Oslabilo by to tu obavu, že mají větší šance ti, jimž rodiče zaplatili přípravu na jednotné testy,“ říká ministr Bek.

Ve věci finanční podpory od státu chce Mikuláš Bek analýzu toho, jak obce pracují s daňovými výnosy, jež dostávají podle počtu dětí ve školách. Ministerstvo čekají také další debaty o tom, jestli a jak může stát pomoci Praze. Takový požadavek zní prakticky od všech městských částí. „Starostové se shodli, že krize školství nadále trvá. Opakovaně proto žádají ministerstvo školství o vytvoření dlouhodobého národního dotačního programu určeného pro rozvoj školské infrastruktury v hlavním městě, které samo není schopno výstavbu škol financovat,“ říká radní Prahy 9 pro investice Zdeněk Davídek.

A vedle kapacit se přidala i další krize – kvůli platům a penězům na výuku. Odbory začaly protestovat a plánovat stávkou poté, co vláda v objemu vzala dvě procenta na platech nepedagogických pracovníků. Odborům i ředitelům vadí i plány ministerstva, podle nichž by měl stát omezením tak-

zvaného systému PHmax školám hradit méně vyučovacích hodin. Podle řady z nich toto snížení týdenního maxima hodin vyučování ohrozí dělené hodiny i současně počty učitelů. Ministr si za kroky stojí a tvrdí, že dopady nebudou tak razantní a že školy budou mít o něco vyšší rozpočet než letos. „Projevují se dvě protichůdné tendence. Jednak chceme zvyšovat platy a současně díky nastavení systému PHmax roste počet pedagogických pracovníků. Máme-li v době ekonomické stagnace a stabilizace veřejných financí zvyšovat ve školství platy a mzdy, nemůžeme současně tak rychle zvyšovat počty nových pracovních míst. Proto chceme nárůst zabrzdit, což neznamená propouštět,“ vysvětluje Mikuláš Bek.

Ředitelé se ale také obávají toho, že po snížení objemu peněz pro nepedagogické pracovníky budou mít problém udržet či sehnat do školy podpůrný personál. Ten bude shánět třeba právě vznikající škola v Praze na Šeberově. „Bojím se, co ty avizované změny způsobí. Toho, že budou menší platy na provozní zaměstnance. Jestli tohle nastane, ti lidé odejdou,“ popisuje své obavy ředitel ZŠ Praha-Šeberov Jiří Luka. „To jsou lidé, bez kterých není chod školy možný. A zřizovatel nemůže dotovat provoz úplně celý,“ dodává starostka.

Jak budou změny nakonec vypadat a může je ovlivnit stávka? O tom bude jasněji pravděpodobně až po 27. listopadu, kdy se má část škol na protest na den zavřít. ❖